

NACIONALNA ORGANIZACIJA OSOBA SA INVALIDITETOM SRBIJE

11000 Beograd, ul. Dimitrija Tucovića 23, tel./fax: 011/ 2455-184
e-mail: nacionalnaorganizacija@bvcom.net

Tekući račun: 255-000000002258-85, mat. br.: 17697285, PIB: 105167562

Komentari NOOIS na nacrt Strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine

1. Nadležni su u procesu pripreme nacrtu Strategije propustili da konsultuju osobe sa invaliditetom, uključujući decu sa invaliditetom, preko njihovih reprezentativnih organizacija, što predstavlja direktno kršenje međunarodno preuzete obaveze Republike Srbije da konsultuje osobe sa invaliditetom prilikom usvajanja svih propisa i strateških dokumenata koji se tiču ovih osoba, predviđeno stavom 3 člana 4 Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009. godine.

2. Na strani 20, u odeljku 2 o obuhvatu dece osnovnim školovanjem nabrajaju se različite karakteristike dece, uključujući zdravstvene (čime se implicitno usvaja prevaziđeni medicinski model pristupa invalidnosti), ali se ne pominje eventualni invaliditet dece. Neophodno je dodati reči „uključujući invaliditet dece“ posle nabiranja različitih karakteristika dece, kako bi se sprečilo da deca sa invaliditetom ostanu izvan sistema osnovnog obrazovanja. Istraživanja UNICEF-a i različitih međunarodnih organizacija pokazuju da čak preko 80 posto dece sa invaliditetom u različitim delovima sveta ne dobije čak ni osnovno obrazovanje.

3. U poslednjem odeljku na strani 22, reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“. Da bi Strategija zaista postigla proklamovani cilj praćenja svetskih tokova u obrazovanju, ona mora dosledno koristiti termine prihvaćene u svetu kao adekvatni i politički korektni.

4. U prvom odeljku na strani 23, reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“. Da bi Strategija zaista postigla proklamovani cilj praćenja svetskih tokova u obrazovanju, ona mora dosledno koristiti termine prihvaćene u svetu kao adekvatni i politički korektni.

5. Simptomatično je što se u odeljku 2 na strani 23 daju precizne brojke o broju dece iz seoskih sredina i broju romske dece koja ne završe osnovnu školu ali nema ikakvih podataka o osipanju dece sa invaliditetom iz osnovnog obrazovanja. Ovo predstavlja još jedan jasan pokazatelj marginalizacije, nejednakih mogućnosti i uskraćenosti prava dece sa invaliditetom u Srbiji, zbog čega bi autori Strategije morali da posvete dodatnu pažnju položaju dece iz ove marginalizovane društvene grupe- prema podacima Svetske zdravstvene organizacije iz juna 2011. godine, osobe sa invaliditetom čine 15 posto ukupnog stanovništva!

6. U odeljku (ž) segmenta **Strategija podizanja kvaliteta, „Mehanizmi podrške inkluzivnim procesima u školama“**, reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Edukacija redovnog nastavnog kadra o inkluzivnom obrazovanju, stvaranje registra učenika sa invaliditetom, saradnja svih nadležnih i koordinacija njihovih aktivnosti, kao i promovisanje inkluzivnog obrazovanja u javnosti su neophodni ali nisu dovoljni da bi inkluzija zaživela u školama u Srbiji. Inkluzija košta ali vredi! Neophodno je odeljkom (ž) izričito predvideti i opredeljivanje adekvatnih finansijskih, ljudskih i drugih resursa za otklanjanje arhitektonskih i informacijsko- komunikacijskih barijera u školama i angažovanje dovoljnog broja pedagoških asistenata u školama u Srbiji. Bez toga, proklamovana inkluzija ostaće puka deklaracija a deca sa invaliditetom neće imati jednake mogućnosti za školovanje.

7. U tački 2 na strani 39 reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“. Da bi Strategija zaista postigla proklamovani cilj praćenja svetskih tokova u obrazovanju, ona mora dosledno koristiti termine prihvaćene u svetu kao adekvatni i politički korektni.

8. U odeljak o kvalitetu i nacionalnom sistemu akreditacije na strani 40 neophodno je dodati i reči „i stvaraju uslovi za inkluzivno obrazovanje i vaspitanje dece sa invaliditetom i druge dece kojoj je potrebna dodatna podrška u sistemu obrazovanja i vaspitanja“ na kraju poslednje rečenice u odeljku.

9. U odeljku 2 na strani 42 reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“. Da bi Strategija zaista postigla proklamovani cilj praćenja svetskih tokova u obrazovanju, ona mora dosledno koristiti termine prihvaćene u svetu kao adekvatni i politički korektni. Navedeni podaci o malom broju obuhvaćene dece sa invaliditetom jasan su indikator nepovoljnog i neravnopravnog položaja u kome se ova deca nalaze, pa je neophodno predvideti mere za izjednačavanje mogućnosti pristupa obrazovanju za decu sa invaliditetom.

10. U segmentu o kvalitetu nege i vaspitno- obrazovnog rada u predškolskim ustanovama na stranicama 42 i 43, osim lapidarne konstatacije da u predškolskim ustanovama nije razvijen inkluzivni pristup na početku stranice 43 nema bilo kakve analize kvaliteta nege i vaspitno- obrazovnog rada sa decom sa invaliditetom. Ovo je još jedan jasan indikator nepovoljnog i neravnopravnog položaja u kome se ova deca nalaze.

11. U segmentu „Glavni izazovi i opredeljenje strategije“ na strani 45 reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“.

12. U odeljku 11 na strani 46 reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“.

13. U odeljku 19 na strani 46 reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“.

14. Na strani 54, u odeljku 6 o obuhvatu dece osnovnim školovanjem nabrajaju se različite karakteristike dece, uključujući zdravstvene (čime se implicitno usvaja prevaziđeni medicinski model pristupa invalidnosti), ali se ne pominje eventualni invaliditet dece. Neophodno je dodati reči „uključujući invaliditet dece“ posle nabiranja različitih karakteristika dece, kako bi se sprečilo da deca sa invaliditetom ostanu izvan sistema osnovnog obrazovanja. Istraživanja UNICEF-a i različitih međunarodnih organizacija pokazuju da čak preko 80 posto dece sa invaliditetom u različitim delovima sveta ne dobije čak ni osnovno obrazovanje.

15. Na strani 54, u odeljku 6 reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ na kraju rečenice se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“.

16. U segmentu „Obuhvat učenika osnovnim obrazovanjem“ daju se precizne brojke o broju dece iz seoskih sredina i broju romske dece koja ne završe osnovnu školu ali nema ikakvih podataka o osipanju dece sa invaliditetom iz osnovnog obrazovanja. Ovo predstavlja još jedan jasan pokazatelj marginalizacije, nejednakih mogućnosti i uskraćenosti prava dece sa invaliditetom u Srbiji, zbog čega bi autori Strategije morali da posvete dodatnu pažnju položaju dece iz ove marginalizovane društvene grupe- prema podacima Svetske zdravstvene organizacije iz juna 2011. godine, osobe sa invaliditetom čine 15 posto ukupnog stanovništva!

17. U segmentu o kvalitetu nastave u osnovnim školama u odeljku 2 na strani 60 analizirani su neki od izazova sa kojima se inkluzivno obrazovanje susreće u osnovnim školama u Srbiji. Ovoj listi neophodno je dodati i odsustvo sistematičnog budžetiranja resursa neophodnih za otklanjanje građevinskih i informacijsko- komunikacijskih barijera u školama, nedostatak

pedagoških asistenata, samo sporadično obezbeđivanje razumnih prilagođavanja učenicima sa invaliditetom i nedovoljnu primenu individualizovanog pristupa, iluziju da je za inkluziju dovoljno da se deca sa invaliditetom samo upišu u škole i da se zaposlenima u školama održe „edukacije“ o inkluzivnom obrazovanju bez obezbeđivanja neophodnih finansijskih, materijalnih i ljudskih resursa za izjednačavanje mogućnosti deci sa invaliditetom!

18. U odeljku 2 na strani 62 u sklopu analize slabosti osnovnog obrazovanja kao deca iz marginalizovanih grupa koje se osipaju iz osnovnih škola apostrofirana su samo romska i seoska deca, dok deca sa invaliditetom nisu pomenuta. Ovo predstavlja još jedan jasan pokazatelj marginalizacije, nejednakih mogućnosti i uskraćenosti prava dece sa invaliditetom u Srbiji, zbog čega bi autori Strategije morali da posvete dodatnu pažnju položaju dece iz ove marginalizovane društvene grupe- prema podacima Svetske zdravstvene organizacije iz juna 2011. godine, osobe sa invaliditetom čine 15 posto ukupnog stanovništva!

19. U segmentu „Potpuni obuhvat dece sa osnovnim obrazovanjem“ trebalo bi na kraju segmenta na strani 65 dodati novi odeljak 9 „Sistematično podsticanje inkluzivnog obrazovanja: Neophodno je predvideti adekvatne finansijske, materijalne i ljudske resurse kako bi se deci sa invaliditetom i drugoj deci sa potrebama za dodatnom pedagoškom podrškom obezbedile jednake mogućnosti za kvalitetno osnovno obrazovanje i vaspitanje“.

20. U odeljku „Opšta politika“ na strani 65 reči „decom sa posebnim potrebama“ trebalo bi brisati i zameniti rečima „decom sa invaliditetom“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom ne poznaje termin „posebne potrebe“, deca sa invaliditetom imaju iste obrazovne potrebe kao i njihovi vršnjaci bez invaliditeta ali im je u nekim slučajevima potrebna dodatna specifična podrška u zadovoljavanju tih potreba. Isto tako reči „deteta bez smetnje i teškoća“ trebalo bi na strani 66 brisati i zameniti rečima „deteta bez invaliditeta“.

21. U odeljku 6 segmenta „Mehanizmi podrške inkluzivnom pristupu u školama“ na strani 69, reči „deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „deca sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Edukacija redovnog nastavnog kadra o inkluzivnom obrazovanju, stvaranje registra učenika sa invaliditetom, saradnja svih nadležnih i koordinacija njihovih aktivnosti, kao i promovisanje inkluzivnog obrazovanja u javnosti su neophodni ali nisu dovoljni da bi inkluzija zaživela u školama u Srbiji. Inkluzija košta ali vredi! Neophodno je odeljkom (ž) izričito predvideti i opredeljivanje adekvatnih finansijskih, ljudskih i drugih resursa za otklanjanje arhitektonskih i informacijsko- komunikacijskih barijera u školama i angažovanje dovoljnog broja pedagoških asistenata u školama u Srbiji. Bez toga, proklamovana inkluzija ostaće puka deklaracija a deca sa invaliditetom neće imati jednake mogućnosti za školovanje.

22. U odeljku 3 na strani 71 dodati organizacije osoba sa invaliditetom na listu organizacija sa kojima bi škole trebalo da sarađuju jer su ove organizacije nezaobilazan partner na polju promovisanja inkluzije.

23. Na strani 76 komentariše se odsustvo podataka o pohađanju gimnazija od strane romske dece i mladih ali nema ni reči o pohađanju gimnazije od strane dece i mladih iz jedne druge, podjednako brojne marginalizovane grupe- osoba sa invaliditetom.

24. U odeljku 1 na strani 85 reči „učenicima koji imaju smetnje i teškoće u razvoju“ na kraju rečenice se brišu i zamenjuju rečima „učenicima sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao

ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“.

25. Na strani 86 na kraju segmenta trebalo bi dodati novi odeljak 9 „Sistematično podsticanje inkluzivnog obrazovanja: Neophodno je predvideti adekvatne finansijske, materijalne i ljudske resurse kako bi se deci sa invaliditetom i drugoj deci sa potrebama za dodatnom pedagoškom podrškom obezbedile jednake mogućnosti za kvalitetno srednje obrazovanje i vaspitanje“.

26. U odeljku 3 na strani 8 reči „učenicima sa smetnjama i teškoćama u razvoju“ se brišu i zamenjuju rečima „učenicima sa invaliditetom i smetnjama u razvoju“. Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, koju je Srbija ratifikovala 29. maja 2009, kao ni Konvencija o pravima deteta, ne poznaju termin „deca sa smetnjama u razvoju“, koji je utemeljen u prevaziđenom medicinskom modelu pristupa invalidnosti, već koriste isključivo termin „deca sa invaliditetom“.

27. Na stranama 92 i 93 u segmentu „Obuhvat srednjeg stručnog obrazovanja“ nema bilo kakvih podataka o obuhvatu pripadnika marginalizovanih društvenih grupa, uključujući osobe sa invaliditetom, u srednjem stručnom obrazovanju.

28. Na strani 95, u segmentu „Efektivnost srednjeg stručnog obrazovanja“ nema bilo kakvih podataka o učešću pripadnika marginalizovanih društvenih grupa, uključujući osobe sa invaliditetom, sa srednjim stručnim obrazovanjem koji se nalaze među nezaposlenim mladim osobama, iako NSZ sigurno raspolaže tim podacima.

29. U segmentu „Ulaz u visoko obrazovanje i obuhvat“ na stranama 118 i 119 ne pominju se bilo kakve mere za izjednačavanje mogućnosti koji se pružaju mladima iz marginalizovanih društvenih grupa, uključujući osobe sa invaliditetom

30. Prilikom razvijanja sistema osiguravanja kvaliteta (SOK) studija, predviđenog na strani 137, neophodno je uključiti izjednačavanje mogućnosti za studente sa invaliditetom kao jedan od kriterijuma vrednovanja kvaliteta studiranja.

31. Jedan od preduslova za povećanje dostupnosti studija sa strane 140 jeste i preduzimanje mera radi izjednačavanja mogućnosti za studente sa invaliditetom.

32. U segmentu „Obuhvat strukovnim studijama“ na stranama 164 i 165 nema bilo kakvih podataka o učešću pripadnika marginalizovanih društvenih grupa, uključujući osobe sa invaliditetom, na strukovnim studijama.

33. U odeljku o obrazovanju nastavnih kadrova uopšte se ne govori o obrazovanju i osposobljavanju nastavnih kadrova da rade sa osobama sa invaliditetom, iako je kvalitetno osoblje vaspitno- obrazovnih ustanova preduslov za inkluzivno školstvo. Obuka nastavnog kadra u ovoj oblasti predstavlja međunarodno preuzetu obavezu Srbije, zacrtanu članom 24 Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom.

34. Iako se u segmentu o obrazovanju odraslih prepoznaje problem diskriminacije i nedostupnosti obrazovanja za odrasle osobama sa invaliditetom, ne predviđaju se bilo kakve

konkretne mere za izjednačavanje mogućnosti i ravnopravan pristup osoba sa invaliditetom programima obrazovanja odraslih.